

Kerkinformatie

Nummer 126

Mei 2005

Protestantse Kerk

Oranjekerk

Justitiepastoraat

Predikant en kerkelijk werker

Kerken van 'buiten' essentieel voor Justitiepastoraat

Paspoort laten zien en vervolgens sleutels, mobiele telefoon en fotocamera afgeven. Detectiepoortjes door en oeps... rood lampje: broekriem vergeten af te doen. Na nog wat geharrewar met muntjes die door de gaten in mijn jaszaken op vreemde plekken zijn beland, krijg ik toch groen licht de gevangenis in te gaan.

Een half uur later zit ik een kerkzaaltje omringd door gedetineerden die in de penitentiaire inrichting Scheveningen verblijven. Dominee Christiaan Donner vangt de kerkdienst aan: "Al zijn wij zwak, verdorven en beschonken. Van liefde of drank, misschien van beide dronken. Al bidden wij in tempel of moskee, wij zijn voor eeuwig aan U vast geklonken." "Ken het ok nog effe in het Engels", wordt er vanuit de zaal naar geroepen. 't Is zo mooi, maar die gast hier naast me verstaat geen Nederlands'. Justitiepredikant Donner lacht, improviseert makkelijk, maakt een grapje en vertaalt het gedicht. De bemoediging en begroeting die volgen zijn indrukwekkend. Geen kerkelijk gemompel, maar stoere sterke jonge mannenstemmen beantwoorden luid en duidelijk de begroeting uitgesproken door Donner. Vol uiterlijk

zelfvertrouwen worden aan de Paaskaars de waxinelichtjes aangestoken door de jonge mannen. Krachtig en aandoenlijk tegelijk.

Opvang en begeleiding

Het justitiepastoraat wordt vanuit het ministerie van Justitie geleid door dominee Jan Eerbeek. Hij stuurt zo'n 60 predikanten aan, verspreid over heel Nederland. Zelf is hij jarenlang justitiepredikant geweest in de gevangenis van Den Haag: 'Ja, het directe pastoraat is het mooiste vak dat er is, maar ook op organisatorisch gebied moet het goed geregeld zijn en het een en ander gebeuren, vandaar.' Eerbeek bevestigt dat in de onlangs verschenen beleidsnotitie van het Protestants Justitiepastoraat de nadruk wordt gelegd op versteviging van de band met de kerken buiten de gevangenis.

'Van alle bajesklanten recideveert 75 procent. De meesten van hen hebben een "verborgen motivatie" iets te willen betekenen voor de maatschappij. Tegelijk hebben ze problemen zich te binden aan de samenleving. Binnen de gevangenis wordt hier al aan gewerkt door het justitiepastoraat. Buiten de gevangenis zijn we op zoek naar kerken die deze mensen willen opvangen, hen een samenhangende levensvisie bij te brengen en deel te laten zijn van een gemeenschap om te laten zien wat je met je leven allemaal wel niet kunt.' Donner geeft een treffend voorbeeld: 'Onze koster Roy vroeg mij onlangs of ze buiten de gevangenis ook koster hadden.'

Voor de dienst vouwen Popke en Hannie Bleeker uit Kijkduin de liturgieën, dat doen

Christiaan Donner bezig met de voorbereidingen van de dienst (foto: Justitiepastoraat)

Jan Eerbeek en Christiaan Donner achter een kruis van elzentakken (foto: Justitiepastoraat)

ze iedere zondag al acht jaar lang. 'Het is geen opgave want je krijgt er heel veel voor terug,' zeggen beiden in koor als naar hun motivatie wordt gevraagd. Koster Roy die over vijf weken vrijkomt zet alvast de koffie. Eigenlijk vindt hij de gespreksgroepen met dominee Donner nog leuker dan de kerkdienst. 'De bijbelverhalen vind ik erg mooi, maar ook de uiteenlopende reacties en de heftige discussies die daarop volgen. Dat er meer is tussen hemel en aarde weet ik zeker. Alleen weet ik niet wat, maar dat kan iemand met zekerheid weten volgens mij.' Of hij, eenmaal "buiten", ook naar de kerk zal gaan weet hij nog niet. 'Ben er nog nooit geweest, ook niet met kerst.'

Kerkelijke vrijwilligers

De motivatie van Donner (inderdaad een neef van minister Donner van Justitie) dit werk te doen ligt "bij zijn mannen". 'Ik geloof dat ik hier dichterbij mijn vak zit dan als ik gemeentepredikant zou zijn. Een beetje maf moet je wel zijn voor dit werk, gelukkig hou ik wel van een beetje gekkigheid. Ik heb een keer mijn neef de minister uitgenodigd een dienst bij te wonen. Een paar bajesklanten gingen even door het lint. "Dat is de vijand" riepen ze. "Welnee", zei ik "hij zingt net zo braaf alle liedjes mee die jullie ook zingen". Het is in ieder geval nooit saai, want je hebt nooit met saaie mensen te maken. En natuurlijk stuit ik wel eens op persoonlijke weerstand als ik tegenover een ijskoude moordenaar zit. Maar de meeste

van die gasten schamen zich kapot voor wat ze hebben gedaan. In de groep zijn het allemaal "grote" mannen, maar in een persoonlijk gesprek laten ze zich van een andere kant zien. Daarbij is het buitengewoon dat ik zoveel hulp krijg van zoveel kerkelijke vrijwilligers die zich inzetten binnen en buiten de gevangenis. De humanistische geestelijk verzorger hier in de gevangenis is er jaloers op. Het kerkelijke vrijwilligersbestand is echt uniek in Nederland en daar moeten we erop zuinig op zijn.'

Eerbeek: 'Het gevangeniswezen versobert. Veel gedetineerden en voormalig gedetineerden verdwijnen uit het blikveld van de maatschappij. Vanuit het evangelie ligt hier een kerntaak voor de kerken. Ik weet uit ervaring wat het evangelie kan doen voor gedetineerden en zie het als mijn taak de kerken te overtuigen het justitiepastoraat actief te ondersteunen. Het gaat hier om de grondnoties van het evangelie: herstel van het leven, schuld van het leven en de vergeving. Het leven van gedetineerden is stuk gelopen op de feiten. De kerken kunnen er aan bijdragen hen weer perspectief te geven: Ik denk hierbij aan Hebrëeën 13: "Gedenk de gevangene als medegevangene".'

Kerkdienst

Terug naar de kerkzaal in het huis van bewaring. Donner houdt een korte overdenking naar aanleiding van Ezechiël 37 vers 1-14:

Het visioen van de profeet in het dal vol dode beenderen, die weer tot leven komen en de adem van de HEER ontvangen. 'Ook jullie zijn geroepen tot het leven,' houdt Donner zijn gehoor voor. 'Accepteer niet dat het leven leeg is. Ontdek voor jezelf de geweldige geheimen van het leven.' Vervolgens zet organist Wim van Dijk ("ik doe dit al twaalf jaar met mijn beste intenties") van de Julianakerk te Scheveningen nog een keer stevig aan op zijn Johannus-orgel voor het slotlied: "Wij gaan de nacht door, het duister, op zoek naar het levend water enkel dorst zal ons licht zijn". Na de zegen deelt Hannie traditiegetrouw rozen uit, Wim wordt door een bajesklant bedankt voor zijn orgelspel, waarna het hele spul vertrekt naar de gang om naar de shag te grijpen. De gevangenskaarten die door kerkleden uit het hele land zijn gestuurd, worden driftig bekeken en uitgezocht. Na nog een bakkie koffie en nog een zware Van Nelle, maant de gevangenisbewaarder de jonge kerels mee te komen. Eén deur door en weg zijn ze. Ook voor mij gaan de deuren na vertoon van wat pasjes open, maar dan de andere kant op. Met enig tempo moet ik me uit de voeten maken omdat voor Christiaan Donner alweer een volgende kerkdienst te wachten staat.

Douwe Anne Verbrugge is free-lance journalist.